

Draagpenning van de Rijkscommissie voor Graadmeting 1935

In vervolg op eerdere metingen, werd op 14 november 1934 een nieuwe tocht ondernomen door Prof. Vening Meinesz om met een slingertoestel zwaartekrachtmetingen uit te voeren. Deze keer werd de tocht ondernomen met Hr.Ms. 'K XVIII'. Daarnaast werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om filmopnamen van de tocht te maken. Hiervan is een documentaire gemaakt. De K XVIII maakte een flinke omweg via Zuid-Amerika en Australië en deed de havens van Funchal, Saint Vincent, Pernambuco, Rio de Janeiro, Montevideo, Buenos Aires, Mar del Plata, Tristan da Cunha, Kaapstad, Durban, Port Louis en Fremantle aan. Uiteindelijk arriveerden ze op 11 juli 1935 te Soerabaja.

Draagpenning

Ter herinnering aan de tocht werd door de Rijkscommissie voor Graadmeting een draagpenning uitgereikt aan de bemanning. Dit betreft een ronde zilveren medaille met een middellijn van 26,5 millimeter. De voorzijde vertoont de wereldbol, waarop de route van de K XVIII staat aangegeven. Daarvoor is een fragment van een aan het wateroppervlakte varende onderzeeboot afgebeeld. Langs de rand is de tekst "TOCHT HR : MS · K XVIII . DEN HELDER - SOERABAIA · 14 NOV. 1934 - 11 JULI 1935" te lezen.

Op de keerzijde is het opschrift "SLINGER - WAARNEMINGEN" geplaatst binnen het randschrift "RIJKSCOMMISSIE VOOR GRAADMETING".

De medaille wordt door middel van een bol en ring gedragen aan een effen Nassaus blauw lint, ter breedte van 27 millimeter.

De medaille is geslagen bij Koninklijke Begeer.¹

Legpenning

Naast de draagpenning is er ook een legpenning geslagen bij Koninklijke Begeer. Deze is vervaardigd door M. Kutterink, in overleg met prof. Vening Meinesz en het ministerie van Defensie. Het betreft een ronde legpenning met een middellijn van 50 millimeter. De voorzijde vertoont de aardbol, waarop de route van de K XVIII staat aangegeven. Daarvoor een fragment van de onderzeeboot. Het omschrift luidt: "TOCHT HR : MS · K XVIII . DEN HELDER - SOERABAIA . 14 NOV. 1934 TOT 11 JULI 1935".

De keerzijde heeft het opschrift: "COMMAND. / D.C.M. HETTERSCHIJ / OFFICIEREN : M.S. WYTEMA / C. TER POORTEN · A.J. MARCUS / C. V.D. LINDEN · C.B. LEEUWENBURG / PROF.DR. F.A. VENING MEINESZ / EQUIPAGE : J. BOSKAMP · W.C. TEN / BERG · J. WEIJDEERT · J. KOLDENHOF / W.M. KOCH · G.J.C. STOLK · G. HEIJMEN · K. / E.J. WATZ · C. VERSTRATEN · A. BAUW G. / J. VAN WESTEROP · G. TIMMENS · J.A. / HIESTAND · W.A. WAHLERS · J.K. VAL- / KIER · W. REITSMA · G.J.A. KONING- / STEIN · A.J. VERHORST · E.J. VER- / MEULEN · A.J. BANNINK · M. TA- / LENS · J.A. HEIJDENS · R. BROU- / WER · L.M. SCHARP · H. KAR- / STANJE".

De penning is uitgevoerd in goud, zilver en brons. Een eerste slag bevatte diverse spelfouten in namen.²

De ontvangers van de draagpenning

- 1 Dirk Christiaan Marie Hetterschij**, geb. Alblasterdam 18 juni 1891, luitenant ter zee der 1e klasse, commandant, overl. Rhenen 4 sept. 1948.
- 2 Max Samuel Wijtema**, geb. Medan (Sumatra) 18 jan. 1904, luitenant ter zee der 2e klasse, oudste officier, overl. Occidental (Californië, U.S.A.) 28 maart 1982.

¹ Bax (1973), p. 222.

² Bax (1973), p. 221.

- 3 **Cornelis ter Poorten**, geb. Nieuw Helvoet 14 jan. 1909, luitenant ter zee der 2e klasse, overl. Ferndown (Groot-Brittannië) 2 april 2003.
- 4 **Adolf Jacobus Marcus**, geb. Batavia 9 juli 1913, luitenant ter zee der 3e klasse, overl. Rotterdam 19 jan. 1991.
- 5 **Cornelis van der Linden**, geb. Rotterdam 21 maart 1896, Officier Marinestoomvaartdienst der 2e klasse, hoofd machinekamer, overl. Heemstede 5 april 1978.
- 6 **Cornelis Bastiaan Leeuwenburg**, geb. Vlissingen 19 febr. 1908, Officier Marinestoomvaartdienst der 2e klasse, overl. Eindhoven 1 april 2003.
- 7 **Jacob Boskamp**, geb. Koedijk 15 dec. 1891, opperschipper, chef der equipage, overl. Alkmaar 12 mei 1949.
- 8 **Jan Karel Valkier**, geb. Vlissingen 29 sept. 1896, majoor-machinist, overl. Vlissingen 23 dec. 1970.
- 9 **Gerardus Anthonius van Westerop**³, geb. 's-Gravenhage 7 okt. 1897, majoor-torpedomaker (6795), overl. 's-Gravenhage 25 sept. 1971.
- 10 **Wiebe Reitsma**, geb. Garmerwolde (gem. Ten Boer) 25 dec. 1905, majoor-machinist (8824).
- 11 **Gerardus Timmens**, geb. Den Helder 5 juni 1906, sergeant-torpedomaker, overl. Zuid-Chinese Zee a/b Hr.Ms. "K.XVI" 25 dec. 1941.
- 12 **C. Verstraten**, sergeant-telegrafist.
- 13 **Leonard Marie Scharp**, geb. Utrecht 30 dec. 1900, sergeant-monteur.
- 14 **Reinerus Brouwer**, geb. Amsterdam 2 dec. 1906, sergeant-monteur (7287), overl. Javazee 27 febr. 1942.
- 15 **Willem Christiaan ten Berg**, geb. 's-Gravenhage 23 sept. 1895, kwartiermeester, overl. Den Helder 4 april 1966.
- 16 **Karl Erik Johan Watz**, geb. Oostvoorne 23 aug. 1909, korporaal-konstabel.
- 17 **Albertus Bauw**, geb. Kesteren 29 maart 1906, korporaal-telegrafist (9156).
- 18 **Willem Albertus Wahlers**, geb. Den Helder 22 juni 1912, korporaal-torpedomaker, overl. Noordzee a/b Hr.Ms. "O.13" 19 juni 1940.
- 19 **Johannes Adrianus Hiestand**, geb. Lochem 24 febr. 1910, korporaal-torpedomaker (10953).
- 20 **Gerrit Jan Arnoldus Koningstein**, geb. Den Helder 15 nov. 1908, korporaal-machinist, overl. Den Helder 23 febr. 1999.
- 21 **Antonius Johannes Verhorst**, geb. Amsterdam 6 aug. 1907, korporaal-machinist (10316).
- 22 **E.J. Vermeulen**, korporaal-machinist.
- 23 **Jacob Waslander**, geb. Winschoten, 24 nov. 1907, korporaal-monteur.
- 24 **Frederik van der Linde**, geb. Ouddorp 21 april 1905, korporaal-kok (9439), overl. Leiden 10 okt. 1987.
- 25 **Petrus Goossens**, geb. Geertruidenberg 9 okt. 1905, korporaal-ziekenverpleger.
- 26 **Jan Weijdert**, geb. Amsterdam 26 mei 1906, matroos der 1e klasse (8750), overl. St. Pancras (London, Groot-Brittannië) 13 dec. 1943.

³ Op de lijst als G.J. van Westerop.

- 27** **Jacobus Koldenhof**, geb. Apeldoorn 29 mei 1907, matroos der 1e klasse, overl. Apeldoorn 13 dec. 1975.
- 28** **Willem Nicolaas Koch**, geb. Maastricht 2 juli 1913, matroos der 1e klasse.
- 29** **Gerrit Jan Cornelis Stolk**, geb. Den Helder 14 jan. 1915, matroos der 1e klasse, overl. Skagerrak (Noorwegen) a/b Hr.Ms. "O.22" 19 nov. 1940.
- 30** **Gerardus Antonius Heijmen**, geb. Herwen en Aerdt 23 april 1912, matroos der 1e klasse (12688).⁴
- 31** **Johannes Adrianus Heijdens**, geb. Vlissingen 29 dec. 1901, stoker-olieman (8970), overl. Goes 18 okt. 1976.
- 32** **Arend Jan Bannink**, geb. Ambt Almelo 13 april 1905, stoker-olieman, overl. Noord-Atlantische Oceaan a/b ms "Abosso II" 29 okt. 1942.
- 33** **Martinus Talens**, geb. Zwijndrecht 1 okt. 1904, stoker-olieman, overl. Leiden 12 april 1962.
- 34** **H. Karstanje**, marinier der 1e klasse.⁵
- 35** Prof.dr.ir. **Felix Andries Vening Meinesz**, geb. 's-Gravenhage 30 juli 1887, overl. Amersfoort 10 aug. 1966.

Naast de draagpenning werden bij K.B. no. 33 van 5 juli 1935 nog de volgende onderscheidingen aan bemanningsleden verleend:

Officier in de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden (bij bevordering):

- D.C.M. Hetterschij, luitenant ter zee der 1e klasse.

Ridder in de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden:

- M.S. Wijtema, luitenant ter zee der 2e klasse.
- C.B. Leeuwenburg, Officier Marinestoomvaartdienst der 2e klasse.

Eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden:

- J. Boskamp, opperschipper.

Eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden:

- J.K. Valkier, majoor-machinist.

Eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden:

- W.C. ten Berg, kwartiermeester.
- A. Bauw, korporaal-telegrafist.
- G.J.A. Koningstein, korporaal-machinist.
- F. van der Linde, korporaal-kok.
- J. Koldenhof, matroos der 1e klasse.

Bij K.B. no. 72 van 3 maart 1936 werd daarnaast aan D.C.M. Hetterschij de De Ruyter-medaille in goud toegekend.

Bronnen

Angenent, A.W.P. (1935, Oktober). *Alles wel geen bijzonders! Gedenkboek ter herinnering aan de vermaarde wereldreis van Hr.Ms. Onderzeeboot K XVIII van 14 November 1934 tot 11 Juli 1935*. Den Helder: "Onze Marine".

⁴ Op de lijst als G. Heymen.

⁵ Een sergeant-majoor der mariniers (M.3372) T.C. Karstanje kreeg bij K.B. no. 31 van 22 november 1946 het Bronzen Kruis (1792).

Bax, dr. W.F. (1973, integrale herdruk). *Ridderorden, eeretekenen, draagtekens en penningen, betreffende de Weermacht van Nederland en Koloniën (1813-heden)*. Maastricht: A.G. van der Dussen B.V., p. 221-222.

Snel, F. (2015, juni). De medailles en legpenning van de Rijkscommissie voor Graadmeting en Waterpassing. In: *Decorare*, 33, p. 13-19.

Wytema, M.S. (z.d.). "*Klaar voor onderwater!*" Met Hr.Ms. "*K XVIII*" langs een omweg naar Soerabaia. Amsterdam: Andries Blitz.

Alfabetische index op namen

Bannink, A.J., 3	Koldenhof, J., 3	Valkier, J.K., 2, 3
Bauw, A., 2, 3	Koningstein, G.J.A., 2, 3	Vening Meinesz, F.A., 3
Berg, W.C. ten, 2, 3	Leeuwenburg, C.B., 2, 3	Verhorst, A.J., 2
Boskamp, J., 2, 3	Linde, F. van der, 2, 3	Vermeulen, E.J., 2
Brouwer, R., 2	Linden, C. van der, 2	Verstraten, C., 2
Goossens, P., 2	Marcus, A.J., 2	Wahlers, W.A., 2
Heijdens, J.A., 3	Poorten, C. ter, 2	Waslander, J., 2
Hetterschij, D.C.M., 1, 3	Reitsma, W., 2	Watz, K.E.J., 2
Heymen, G.A., 3	Scharp, L.M., 2	Weijdert, J., 2
Hiestand, J.A., 2	Stolk, G.C.J., 3	Westerop, G.A. van, 2
Karstanje, H., 3	Talens, M., 3	Wijtema, M.S., 1, 3
Koch, W.N., 3	Timmens, G., 2	